

NIKE K. POKORN

Oddelek za prevajalstvo, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
Aškerčeva 2, Ljubljana, Slovenija
nike.pokorn@ff.uni-lj.si

Ivan Cankar kot temelj samoizrisa kulturne identitete slovenskih Američanov

Članek se osredotoča na prevode del Ivana Cankarja na angleških straneh dveh časopisov, ki ju je slovenska izseljenska skupnost izdajala v obdobju med svetovnima vojnoma v ZDA: socialistično usmerjene *Prosvete* in katoliške *Nove Dobe*. Ta časopisa sta v začetnem obdobju izhajala v slovenščini, v drugi polovici dvajsetih let pa so se v njiju začele pojavljati strani v angleškem jeziku. Ker do takrat Slovenci nismo imeli še nobenega prevoda kateregakoli slovenskega literarnega besedila v angleški jezik, je diaspora s svojim izborom slovenskih literarnih del, ki so jih prevedli v angleščino, posredovala drugi in tretji generaciji slovenskih izseljencev v ZDA, osrednji angleško govoreči skupnosti in drugim diasporam v ZDA, ki so razumele angleško, svoje videnje kulturne identitete slovenske skupnosti in slovenske diaspore v ZDA. Pregled vseh literarnih prevodov na angleških straneh obeh časopisov pokaže, da je bil Cankar ne samo prvi slovenski avtor, preveden v angleški jezik, temveč tudi najpogosteje prevajani slovenski literat. Izbor besedil, objavljenih v posameznem časopisu, je bil sicer narejen v skladu s svetovnonazorsko in politično orientacijo publikacije (npr. *Prosveta* je objavila prevod *Hlapca Jerneja*, *Nova Doba* pa zgodnje črtice in črtice iz zbirke *Podobe iz sanj*) in je tudi odražal specifični okus prevajalca, tem razlikam navkljub pa vseeno lahko ugotovimo, da je delo Ivana Cankarja osrednji element in temelj samoizrisa podobe kulturne identitete slovenske diaspore v ZDA.

Ključne besede: Ivan Cankar v angleških prevodih / slovenska literatura v tujih jezikih / slovenska diaspora v ZDA / Adamič, Louis / *Prosveta* / *Nova Doba*

Uvod in metoda

Članek bo orisal vlogo Cankarjevih del pri izoblikovanju kulturne podobe in prek nje specifične družbene identitete slovenske diaspore v Združenih državah Amerike v obdobju med svetovnima vojnoma, tj. v obdobju največjega razcveta te izseljenske skupnosti. V ta namen bosta najprej na kratko predstavljena slovensko preseljevanje v ZDA in vloga časopisov pri oblikovanju skupnosti slovenskih Američanov. Nadalje bodo izjave predstavnikov

te skupnosti pokazale, kako je ta skupnost videla svojo vlogo v kulturi, v katero so se preselili. Na kratko bo opisana zgodovina kulturne izmenjave med slovensko kulturo in kulturo ZDA prek prevodov, v zaključku pa bo podan oris posebnega položaja, ki je bil dodeljen Cankarjevim delom v dveh periodičnih publikacijah iz tega obdobja: v naprednem, socialistično usmerjenem dnevniku *Prosveta* in v katoliško usmerjenem časopisu *Nova Doba*.

Podatki o kulturni izmenjavi med slovensko kulturo in kulturo ZDA so bili pridobljeni iz vzajemne bibliografsko-kataložne baze podatkov COBIB, ki je dostopna prek platforme COBISS (www.cobiss.si). Bibliografsko-kataložne baze podatkov sem preiskala z uporabo t. i. ukaznega iskanja, ki omogoča uporabo iskalnih predpon, in rezultate omejila le na publikacije, ki so bile izdane kot samostojne knjige. Podatke o objavah prevodov v časopisih *Prosveta* in *Nova Doba* sem pridobila s pregledom vseh številčk časopisov v obdobju med 1918 in 1938 (tj. 675 številčk *Nove Dobe* in 6351 številčk *Prosvete*), ki so dostopne v fizični obliki v časopisnem oddelku Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani in na spletu na portalu dLib (Digitalna knjižnica Slovenije, dLib.si).

Slovenska diaspora in njene periodične publikacije v ZDA

Čeprav najdemo prve slovenske izseljence v severni Ameriki že na koncu 18. in začetku 19. stoletja, so se začeli Slovenci množično izseljevati v ZDA predvsem v obdobju med letoma 1870 in 1924 (Klemenčič, *Slovenes*). Če pogledamo številke, ki so nam dostopne iz tega obdobja, vidimo, da je ob ljudskem štetju leta 1910 v Avstro-Ogrski živelo približno 1.250.000 Slovencev (Zwitter), medtem ko je istega leta ob ljudskem štetju v ZDA 183.431 prebivalcev ZDA označilo, da je njihov materni jezik slovenščina (Klemenčič, *Slovenes* 615), leta 1920 pa naj bi bilo slovensko govorečih prebivalcev ZDA po teh podatkih že okrog 228.000, kar pomeni, da se je iz Evrope v ZDA v tem obdobju preselila skoraj petina slovensko govorečega prebivalstva (Klemenčič, *Slovenska*). Naselili so se predvsem na industrijska območja na severozahodu in srednjem zahodu ZDA, kjer so začeli ustanavljati svoje župnije, kulturna društva, podporne enote (nekakšne zavarovalniške družbe diaspore), založbe in časopise v slovenskem jeziku.

Prvi slovenski časopis v ZDA je izšel leta 1891 pod imenom *Amerikanski Slovenec* v Chicagu, kmalu pa so mu sledili številni drugi. Leta 1927 je tako v ZDA izhajalo kar 18 časopisov v slovenskem jeziku, ki so bili različnih političnih prepričanj in svetovnonazorskih opredelitev (Jerič): od katoliških publikacij (dnevnik *Amerikanski Slovenec* in *Ameriška domovina*, tedniki, kot sta bila npr. *Glasiło K.S.K. Jednote* in *Nova Doba*, ter mesečniki kot *Ave Maria*),

republikanskih oziroma liberalnih dnevnikov (npr. *Glas naroda* in *Glas Svobode*), socialističnih oziroma naprednih, progresivnih publikacij, namenjenih delavcem (npr. dnevnik *Prosveta*, tednika *Proletarec* in *Vestnik* in mesečnik *Mladinski list*), do komunističnih tednikov, kot je bila *Delavska Slovenija*. Nekaterne periodične publikacije so se označevale kot neodvisne (npr. *Čas*, *Enakopravnost* in *Naš Dom*). Trije časopisi so bili namenjeni le prekmurkim Slovencem in so bili tiskani v prekmurščini ob uporabi madžarskega oziroma prekmurskega črkopisa (*Szlobodna Rejcs* – Free Word, *Vogrszki Szlovenecz* – The voice of Slovenians from Hungary, *Zvezda Vogrszki Szloveneczov* – Star of Slovenians from Hungary). Tega leta so izšli tudi štirje almanahi: katoliški *Koledar Ave Maria*, liberalni *Slovensko-Amerikanski Koledar*, socialistični *Ameriški Družinski Koledar* in komunistični *Delavski Koledar*. To število je do konca druge svetovne vojne naraščalo (projekt chicaške knjižnice *Omnibus Project* našteje leta 1942 kar 25 slovenskih časopisov, ki so izhajali v ZDA v tem obdobju),¹ potem pa je začelo upadati. Danes izdaja slovenska izseljenska skupnost v ZDA le en mesečnik, in še ta izhaja v celoti v angleškem jeziku.

Nemalo časopisov slovenske diaspore v medvojnem obdobju je nago-varjalo majhne in specifične, regionalno ali politično opredeljene skupnosti. Nekateri izmed njih, in sicer predvsem tisti, ki so želeli doseči skupnosti slovenskih izseljencev v različnih zveznih državah, pa so odigrali vlogo posrednikov, ki so »vodili do zamisli skupnosti«, kot to poimenuje Benedict Anderson v svojem delu *Zamišljene skupnosti*. Slovencem, ki so se preselili v ZDA z različnih koncev Avstro-Ogrske in kasneje Kraljevine SHS, so namreč prav periodične publikacije, ki so izhajale v slovenskem jeziku in prinašale novice o dejavnostih pripadnikov te skupnosti z vseh koncev ZDA, od Floride do Chicaga, omogočale, da so začrtali slovensko izseljensko »zamišljeno skupnost« in si prek teh publikacij izoblikovali specifično družbeno identiteto. Čeprav so izseljenci prihajali iz različnih okolij, iz različnih družbenih razredov, pogosto tudi iz različnih držav, so prek periodičnih publikacij dobili vtis, da vseeno pripadajo isti skupnosti: časopisi so jim tako ponudili tehnična sredstva, s pomočjo katerih so ti izseljenci lahko »pri-kazali« (Anderson 25) zamišljeno skupnost slovenskih Američanov.

Ti časopisi, ki so bili za mnoge izseljence edini stik s tiskano besedo, ki so jo razumeli, so prinašali bralcem tudi izbrana literarna dela slovenskih avtorjev in prevode literarnih del tujih avtorjev. Objavljali so predvsem (toda ne izključno) prozna dela, in sicer tako krajša dela kot tudi daljše romane v nadaljevanjih. Na primer: pregled vseh izdaj chicaškega časopisa *Prosveta*²

1 <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uiuo.ark:/13960/t4mk6c07j;view=1up;seq=39>.

2 *Prosveta* je izhajala v 12.000, občasno pa v 40.000 izvodih in je edini časopis slovenske diaspore v ZDA, ki izhaja še danes (gl. Pogačar).

v obdobju med vojnama (1918–1939, tj. 6351 številka) je pokazal, da je ta izseljeniški časopis objavil dela Josipa Jurčiča (*Deseti brat*, 1918; *Lepa Vida*, 1922; *Ivan Erazem Tatenbah*, 1922), F. S. Finžgarja (*Sama*, 1919–1920), Etbina Kristana (*Pertinčarjevo pomlajenje*, 1921), Ivana Tavčarja (*Izza kongresa*, 1925), Rada Murnika (*Hči grofa Blagaja*, 1927–1928), Toneta Seliškarja (*Nasedli brod*, 1933) in Bratka Krefta (*Velika puntarija*, 1938), če naštejemo le nekatere.

Še popularnejši so bili prevodi proznih besedil v slovenski jezik. Tako se na straneh *Prosvete* v tem obdobju najdejo naslednji avtorji in njihova dela: Henryk Sienkiewicz (*Z ognjem in mečem*, 1918–1919; *Potop*, 1919–1920), F. M. Dostojevski (*Besi*, 1921–1922; *Zločin in kazen*, 1929; *Bratje Karamazovi*, 1937–1938), Alexandre Dumas star. (*Vitez rdeče hiše*, 1921), Upton Sinclair (*Jimmy Higgins*, 1921; *Sto procentov*, 1932), R. L. Stevenson (*Otok zakladov*, 1922), Mark Twain (*Tom Sawyer*, 1927), L. N. Tolstoj (*Jetnik v Kavkazu*, 1928), Jack London (*Morski vrag*, 1928–1929; *Jeklena peta*, 1932–1933; *Dolina mesecca*, 1935–1936; *Krištof Dimač*, 1937; *Kralj alkohol*, 1939; *Roman treh src*, 1939), Arthur Conan Doyle (*Izguljeni svet*, 1930), Louis Adamic (*Smeh v džungli*, 1933–1934), Emile Zola (*Germinal*, 1934), Maksim Gorki (*Mati*, 1935), Knut Hamsun (*Glad*, 1936), Voltaire (*Kandid*, 1938).

Časopis je poleg teh daljših del, ki so izhajala v nadaljevanjih, redno objavljala tudi krajša dela: na primer razne humoreske in črtice avtorjev, kot so: Maksim Gorki, L. N. Tolstoj, O. Wilde, Arkadij Averčenko, Guy de Maupassant, Anatole France, A. P. Čehov, Alice Wright, Mihail Zoščenko, Jaroslav Hašek, Mark Twain, Alphonse Daudet, Karel Čapek, Jack London, Martin Andersen Nexö, Alexandre Dumas, Theodore Dreiser, E. A. Poe, Raul Auerheimer, Frederic Boutet, Frank Heller in V. G. Calderon.

V letih od 1918 do 1939 so na straneh *Prosvete* objavili 23 Cankarjevih črtic v slovenskem jeziku, po letu 1926 pa tudi dve Cankarjevi povesti (*Hlapca Jerneja* in *Šimna Sirotnika*) ter štiri njegove črtice v angleškem jeziku.

V drugi polovici dvajsetih let so namreč slovenski časopisi v ZDA začeli izdajati tudi angleška besedila. Poostrena imigracijska zakonodaja, ki so jo ZDA vpeljale leta 1924, je namreč s kvotami omejila priseljevanje iz vzhodne in jugovzhodne Evrope, kar je zmanjšalo, čeprav ne popolnoma preprečilo preseljevanje Slovencev v ZDA. To zmanjšanje pritoka novih slovenskih priseljencev je pospešilo izgubo rabe slovenskega jezika v tej skupnosti. Prva generacija izseljencev je še obdržala slovenski jezik, medtem ko so njihovi potomci, ki so bili rojeni v ZDA, uporabljali materinščino le bolj poredko. *Harvardska enciklopedija ameriških etničnih skupin* v zvezi s slovensko diasporo ta jezikovni preskok opisuje takole:

Slovenski izseljenci so poskušali naučiti svoje otroke, da bi govorili slovensko, vendar na splošno pri tem niso bili uspešni. Brez vsakega dvoma se je večji del druge generacije slovenskih Američanov naučil osnov slovenščine

od svojih staršev, vendar pa je niso uporabljali v pogovoru med seboj oziroma takrat, ko ni bilo popolnoma nujno. Tretja oziroma nadaljnje generacije Slovencev le zelo redko govorijo slovensko. (Thernstrom 939)³

V luči teh premikov ni presenetljivo, da so časopisi slovenske izseljenske skupnosti v ZDA, ki so v začetnem obdobju izhajali izključno v slovenskem jeziku, v drugi polovici dvajsetih let začeli objavljati strani v angleškem jeziku. Te angleške strani so na eni strani ohranjale stik z drugo in tretjo generacijo diaspore, obenem pa so imele še dodatno vlogo, ki je odsevala pogled diaspore na to, kakšno vlogo naj bi imela slovenska izseljenska skupnost v kulturi ZDA.

Kultura ZDA v obdobju med vojnama v očeh pripadnikov ameriških diaspor

Slovenska diaspora v ZDA se ni videla kot tujek, kot »drugi« v homogeni kulturi ZDA, temveč je kulturo ZDA pojmovala kot večkulturno in mozaično, kalejdoskopsko skupnost kultur različnih diaspor, katere dejavni del je tudi kultura slovenske diaspore v ZDA. Louis Adamic, eden najpomembnejših literatov slovenske diaspore, je leta 1938 v *Prosveti* objavil članek z naslovom »Appeal from Louis Adamic to the Slovenian immigrants in the US, and their American-born Children and Grandchildren« (»Poziv Louisa Adamica slovenskim izseljencem v ZDA in njihovim otrokom in vnukom, ki so se v ZDA rodili«), v katerem je podal izseljensko razumevanje kulture ZDA, ki je ni videl kot lastnine protestantskih izseljencev iz 17. stoletja:

That the U.S. as it stands today is – **racially, socially and culturally** – an extension not only of the British Isles and the Netherlands but, more or less, of all Europe and, to an extent, of Asia and Africa.⁴ (Adamic, »Appeal« 7)

Današnje ZDA niso – **rasno, družbeno in kulturno** – podaljšek le britanskega otočja in Nizozemske, temveč več ali manj nasledek vse Evrope in do neke mere tudi Azije in Afrike.

Poudaril je, da nove migracije zahtevajo drugačno pojmovanje ZDA:

To my mind, what is now needed is a new consciousness of America, of ourselves as a people made up of over fifty races and nationalities. Also what

3 Vsi prevodi v slovenščino so delo avtorice članka.

4 Poudarki so delo avtorice članka.

is needed is a new Americanization idea which will recognize and accept, not merely tolerate, the various national groups as such; which will set the desirability of diversity in our population; which will take the firm stand against alien-baiting and insist that the immigrant citizens and their American-born children belong here as much as the old-stock Americans because **this is their America as much as anybody else's**; and which will work toward gradual assimilation or racial-cultural fusion that will operate naturally, not one way, but in many directions. [...] (*ibid.*)

Menim, da sedaj potrebujemo novo podobo Amerike, novo dojemanje nas samih kot ljudstva, ki je sestavljeno iz več kot petdeset različnih ras in narodnosti. Potrebujemo tudi nov pogled na amerikanizacijo, ki bo priznala in sprejela ter ne samo tolerirala različne narodnostne skupine kot take in ki si bo kot cilj zadala, da želi doseči raznolikost prebivalstva; ki se bo odločno zoperstavila vsakim oblikam zaničevanja tujcev in vztrajala pri tem, da je za izseljence in njihove v Ameriki rojene otroke Amerika dom, in sicer prav toliko kot za tiste Američane, ki tu živijo že dalj časa, saj je **Amerika prav toliko njihova kot od kogarkoli drugega**, in ki bo delovala v smeri postopne asimilacije in rasno-kulturnega zlitja, ki bo naravno delovalo ne le v eno, temveč v več različnih smeri.

Za Adamiča je bila torej slovenska diaspora del ZDA, in sicer na več ravneh. To je še posebej jasno izrazil v svojem odgovoru na ksenofobno pisanje v tedniku *Saturday Evening Post*, eni najvplivnejših revij v ZDA (z večmilijonsko naklado), namenjenih ameriškemu srednjemu razredu. V enem izmed uvodnikov leta 1934 je namreč urednik tega tednika, George Horace Lorimer, dovolil objavo besedila, v katerem so se zgražali nad zločinskimi »hordami, ki prihajajo iz južne in vzhodne Evrope« v ZDA po letu 1880 in ki se nezadržno množijo, kar predstavlja finančno breme za spodobne predhodne naseljence, ki morajo dodatno podpirati šole in druge institucije, ki jih izkoriščajo ti novi naseljenci. Adamič je napisal odgovor na ta uvodnik in ga aprila 1934 objavil v reviji *Common Sense*, ki so jo izdajali v New Yorku. Njegov odgovor so potem v izvorni angleščini in v slovenskem prevodu objavili v katoliško usmerjenem časopisu *Nova Doba*. Iz odgovora je razvidno, da so slovenski Američani menili, da lahko in tudi morajo kulturno prispevati k razvoju ZDA:

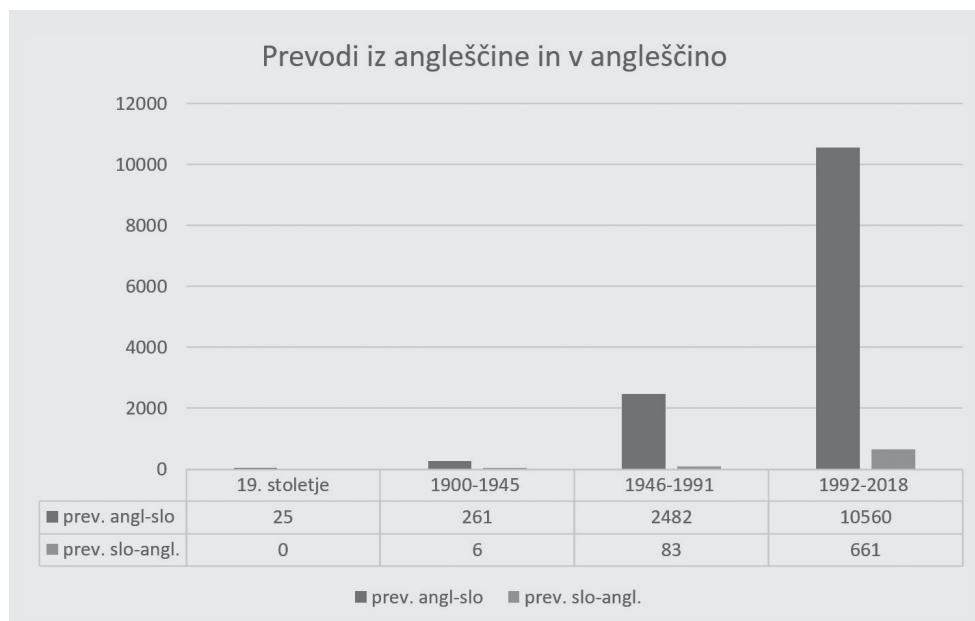
If you will study us, and not resent and hate and fear us, you will find out that on one hand, we Slavic immigrants, for instance, we Hunkies and Bohunks, or whatever you care to call us, are average human beings, with many faults and shortcomings; on the other hand, however, we still have much in us to contribute to America's future greatness – **not only industrially, but politically, culturally, and spiritually.** (Adamic, »Who« 6)

Če nas boste preučili in nas ne boste prezirali, sovražili ali se nas bali, boste ugotovili, da smo slovanski imigranti ali, kot nam pravite, Hunkiji, Bohunki ali karkoli že, na eni strani čisto navadna človeška bitja z mnogimi slabostmi in pomanjkljivostmi; na drugi strani pa imamo vseeno v sebi še veliko, kar bi lahko prispevali k bodoči ameriški veličini – **ne le na industrijskem področju, temveč tudi na političnem, kulturnem in duhovnem.**

Slovenski izseljenci so se torej pojmovali kot bistven sestavni del družbe in kulture ZDA, in sicer v obdobju, ki je po besedah Edwina Gentzlerja »premalo raziskano, čeprav predstavlja eno najbolj formativnih obdobjev v razvoju nacionalne identitete ZDA« (2008: 27). Slovenska diaspora je torej želela prispevati h kulturnemu razvoju ZDA, vendar pa je pri tem naletela na težavo, ki sta jo predstavljala jezik in neuravnotežena kulturna izmenjava med slovensko in ameriško literaturo.

Izmenjava med slovensko literaturo in literaturo v angleškem jeziku

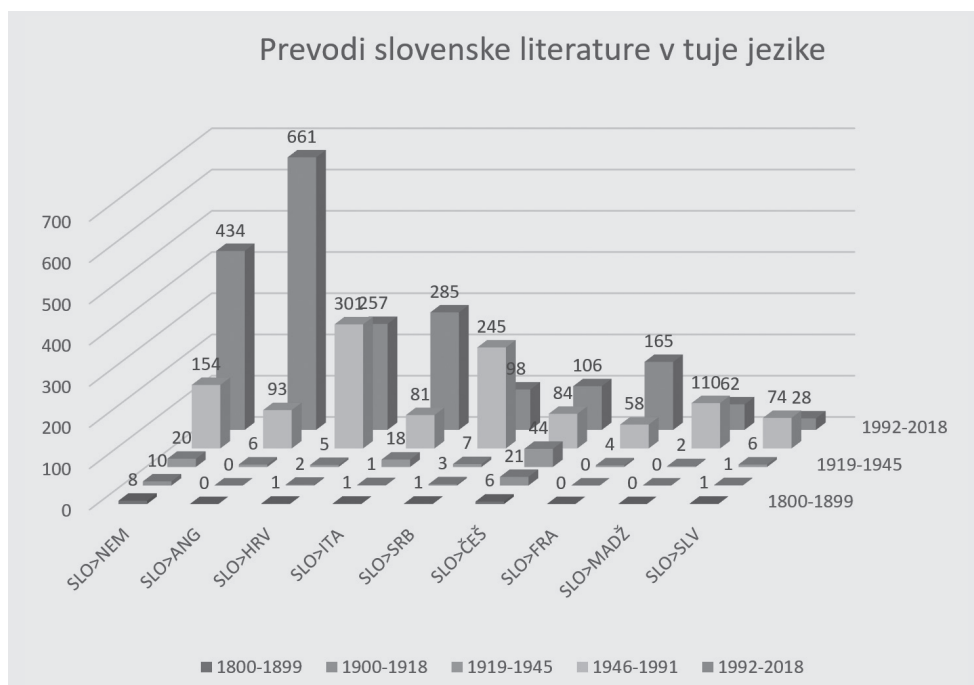
Izmenjava med slovensko literaturo in literaturo, napisano v angleškem jeziku, nikoli ni bila uravnotežena, še posebej ne v obdobju, ko se je v ZDA preselilo največ Slovencev. Podatki, pridobljeni iz COBISS-a, nam tako kažejo naslednjo sliko (gl. Slika 1) :

Slika 1: Število objavljenih knjižnih literarnih prevodov iz angleščine v slovenščino in iz slovenščine v angleščino

V 19. stoletju je bilo iz angleščine v slovenščino prevedenih zgolj 25 literarnih besedil, ki so bila objavljena kot samostojne knjige. Zanimanje za literaturo, pisano v angleškem jeziku, je z leti strmo naraščalo, tako da je bilo v obdobju od leta 1992 do konca leta 2018 objavljenih več kot 10.500 knjižnih literarnih prevodov v slovenščino. Če bi temu dodali še revijalne objave, bi bila ta številka še veliko večja. Na drugi strani pa so prevodi slovenske literature v angleški jezik veliko bolj redki: v 19. stoletju ni bilo nobenega slovenskega literarnega dela, ki bi bilo objavljeno kot samostojna knjiga v angleškem jeziku, kar pomeni, da slovenski izseljenci v ZDA angleško govorečim bralcem niso mogli predstaviti svoje literature prek prevodov.

Ta odsotnost prevodov slovenske literature v angleščino ne pomeni, da se slovenske literature v tem obdobju v tuje jezike ni prevajalo (gl. Sliko 2).

Slika 2: Knjižni prevodi slovenskih literarnih del v tuje jezike

V istem obdobju smo imeli živahnejšo izmenjavo z drugimi jezikovnimi skupnostmi: na primer, v obdobju med letoma 1919 in 1945 je bilo kar 44 slovenskih literarnih besedil objavljenih v knjižni obliki v češkem jeziku, 18 v italijanskem jeziku in 12 v hrvaškem in srbskem jeziku. Kulturna izmenjava je bila tako pestra med jeziki, ki so sobivali v avstro-ogrski monarhiji, medtem ko britanska in ameriška kultura nista bili kulturi, s katerimi bi imela slovenska literatura tradicionalne stike.

Če pogledamo podrobneje, je bilo v obdobju med začetkom 20. stoletja in koncem druge svetovne vojne (1900–1945) objavljenih šest, v obdobju med vojnama pa le štirje literarni knjižni prevodi slovenskih besedil v angleščino: po en prevod del Franceta Bevka (1936) in Vladimirja Levstika (1931) ter dva prevoda del Ivana Cankarja (1926, 1930).⁵ Prvi knjižni prevod kateregakoli slovenskega literarnega dela v angleški jezik je bil prevod Cankarjevega *Hlapca Jerneja*, ki je bil leta 1926 izdan v ZDA. Prevajalec je bil Louis Adamic, slovenski izseljenec v ZDA, ki pa je svoj prevod najprej objavil v *Prosveti*, časopisu slovenske diaspore v ZDA.

Cankar v socialistični *Prosveti* in katoliški *Novi Dobi*

Prvi poskusi kulturnega doprinosa slovenske diaspore kulturi ZDA so potekali predvsem prek časopisov slovenske izseljenske skupnosti, in sicer v drugi polovici dvajsetih let, ko so nekateri časopisi začeli enkrat tedensko dodajati angleške strani. Leta 1933 tako najdemo angleške strani v petih časopisih (v *Ameriški domovini*, *Glasilu KsKj*, *Novi Dobi*, *Prosveti* in v časopisih *The Journal and Observer* ter *English paper for American Jugoslavs*, gl. *Nova Doba* 1933, 9/17: 4). Dva izmed njih sta objavljala tudi angleške prevode slovenskih literarnih besedil: prvi je bil *Prosveta*, progresiven, delavskemu razredu namenjen dnevnik, ki je začel izhajati v Chicagu leta 1916, izdajala ga je Slovenska narodna podporna jednota; drugi pa *Nova doba*, katoliško usmerjen dnevnik, ki ga je ustanovila Jugoslovanska katoliška jednota leta 1925 v Clevelandu. Obe publikaciji sta začeli objavljati angleške strani v drugi polovici dvajsetih let: *Prosveta* leta 1926 in *Nova Doba* leta 1927.

V obdobju od leta 1926 do 1939 so bili na angleških straneh *Prosvete* objavljeni angleški prevodi desetih slovenskih črtic oziroma novel in dveh povesti (povesti sta bili objavljeni v nadaljevanjih). Po eno krajše prozno delo so prispevali Alojz Kraigher, Zofka Kveder, Ivan Zorec, Milan Pugelj, dve noveli je napisal Anton Novačan,⁶ kar štiri črtice in obe povesti pa Ivan

5 V Londonu je bil leta 1931 objavljen prevod romana Vladimirja Levstika *Gadje gnezdo* (Levstik), leta 1936 pa še prevod drame Franceta Bevka *V kaverni* (Bevk). Od Cankarjevih del pa sta bila v tem obdobju objavljena dva različna prevoda Cankarjevega *Hlapca Jerneja*, leta 1926 v ZDA (Cankar, *Yerney*) in leta 1930 v Londonu (Cankar, *Bailiff*).

6 Dela, ki so bila objavljena v *Prosveti*, so bila prevodi naturalistične novele »Martin Klobasa« Alojza Kraigherja (»Builders«, 1926), črtice Zofke Kvedrove »Vdova« (»The Montenegrin Widow«, 1927), dveh novel Antona Novačana iz zbirke novel *Naša vas I in II* (»Comes and Goes«, 1927; »A Village Cyrano«, 1929), dela »Beg Bukovac« Ivana Zorca (»Beg Ali«, 1926) in črtice Milana Puglja »Breme odgovornosti« (»The Burden of Responsibility«, 1926).

Cankar. Prevajalec vseh del je bil Lojze Adamič oziroma Louis Adamic, kot se je takrat podpisoval. Adamič se je rodil 21. marca 1898 v Blatu pri Grosupljem. Ko je bil zaradi preporodovstva izključen z gimnazije, se je star komaj 15 let izselil v ZDA, kjer je začel delati pri dnevniku *Glas naroda* v New Yorku in leta 1917 postal ameriški državljan. Delal je kot prostovoljec v ameriški vojski (1916 do 1923), se preživljal s fizičnim delom v kamnolomu v Kaliforniji (1923), delal je v pristanišču (1929), nato pa živel kot pisatelj v New Yorku in Milfordu. Prevajal je iz slovenske in hrvaške književnosti in v angleščini pisal zgodbe iz vojaškega in priseljenskega življenja. Med drugo svetovno vojno je ameriško javnost prepričeval o legitimnosti partizanskega upora, zato je leta 1944 prejel red bratstva in enotnosti, leta 1949 pa je postal dopisni član JAZU. Kasneje je postal kritičen do socialistične Jugoslavije. 4. septembra 1951 je umrl v sumljivih okoliščinah, po vsej verjetnosti je bil umorjen, na svojem domu v Milfordu, New Jersey (Moder, Javornik).

V *Novi Dobi* pa so v obdobju med letoma 1927 in 1939 objavili angleške prevode dvanajstih krajših proznih del in dveh romanov, in sicer prevode enajstih črtic Ivana Cankarja, prevod krajše poljske bajke in prevoda dveh romanov Josipa Jurčiča, *Jurija Kozjaka* (1928) in *Desetega brata* (1932). Prevajalca Jurčiča sta bila John Movern (*Jurij Kozjak*) in Joseph L. Mihelic (*Deseti brat*), medtem ko je vsa dela Ivana Cankarja prevedel Anthony J. Klančar, ki je bil predstavnik druge generacije izseljencev v ZDA. Klančar se je rodil 7. januarja 1908 v Clevelandu, diplomiral iz pedagogike in angleščine ter postal časnikar. 19. aprila 1977 je umrl v Cambridgeu v ameriški zvezni državi Massachusetts (Moder 1985).

To pomeni, da je bilo v *Prosveti* 67 %, v *Novi Dobi* pa kar 79 % vseh besedil, ki so jih prevedli in objavili na angleških straneh, izvorno Cankarjevih.

Izbor besedil v posameznem časopisu je nedvomno deloma odražal okus prevajalca in svetovnonazorsko opredelitev časopisa: *Prosveta* je tako objavila prevode *Hlapca Jerneja* (1926) in *Šimona Sirotnika* (1926), poleg tega pa še prevode štirih črtic: »Pred gostilnico« iz zbirke *Ob zori* (1927), »Nezadovoljnost« iz *Knjige za lahkomiselnje ljudi* (1929), »Istrski osel« iz zbirke *Moja njiva* (1934) in »Skodelica kave« iz zbirke *Ob svetem grobu* (1934).

V *Novi Dobi* pa so večino prevodov Cankarjevih črtic objavili leta 1933, in sicer eno zgodnjo črtico (»Sonce! ... Sonce!«), dve črtici iz *Vinjet* (»Ada« in »Mrtvi nočejo«), štiri črtice iz *Podob iz sanj* (»Stotnik«, »Otroci in starci«, »Strah« in »Veselejša pesem«, ki je bila edina objavljena leta 1934), odlomek iz *Mojega življenja*, dve črtici iz zbirke *Ob zori* (»Rue de Nations« in »Rdeča lisa«) in eno iz zbirke *Mimo življenja* (»Mimo življenja«).

Medtem ko je Louis Adamic v *Prosveti* segal bolj po besedilih, za katera je menil, da so primernejša za delavsko bralstvo, se je Anthony J. Klančar najpogosteje odločal za dela, vezana na prvo svetovno vojno.

Prevodi Klančarja – predstavnika druge generacije slovenskih Američanov –, ki so bili objavljeni v *Novi Dobi*, so bili zelo zvesti, in sicer do te mere, da so jih rojeni govorniki angleščine označevali kot nenaravne in okorne ter prav nič v duhu ciljnega jezika (Pokorn 2005).

Prevodi Louisa Adamica pa se niso zvesto držali izvirnika, in sicer ne vsebinsko, kot tudi ne slogovno. Njegov prevod *Hlapca Jerneja*, objavljen v *Prosveti* leta 1926, je bil prvi prevod kateregakoli slovenskega literarnega besedila v angleški jezik. Ko ga je Adamic kasneje istega leta malce popravljenega objavil pri založbi Vanguard, je postal še prvi knjižni prevod kateregakoli slovenskega literarnega besedila v angleščino. V njem je Adamic udeležil specifično interpretacijo izvirnika, ki se sklada s Prijateljevim branjem Cankarjeve povesti; Prijatelj je v *Hlapcu Jerneju* razbral veličastno »prepesnitev Marxovega komunističnega manifesta« (Prijatelj 24). Takšna interpretacija je bila blizu tudi urednikom *Prosvete*, kar je razvidno iz napovedi angleškega prevoda, ki so jo objavili na angleških straneh časopisa:

In the next official issue of the »Prosveta«, we will start to publish a free translation of »Yerney's Justice« (Hlapec Jernej in njegova pravica), which is one of the most outstanding novels written by the Slovene novelist and poet, Ivan Cankar. From the literary standpoint, »Yerney's Justice« is not a novel with intricate plots and thrilling climaxes of narrative; it is not a romance to please the reader who admires heroes in love stories. It is rather a story of most delightful description; it is a study of social differences which exist not only in the Slovene country, but all over the world – everywhere that two classes exist, the class of the lord and the class of the servant (gospodar, hlapec). We suggest to our readers that they follow this novel carefully. Thus, you will appreciate the real value of it, and you will enjoy reading the first translation from the Slovene literature printed on our page. (*Prosveta*, 1926, vol. 19/111: 6)

V naslednji številki *Prosvete* bomo začeli objavljati svoboden prevod »Yerney's Justice« (»Hlapec Jernej in njegova pravica«), ki je eden izmed najboljših romanov, kar jih je napisal slovenski romanopisec in pesnik Ivan Cankar. Z literarnega vidika »Yerney's Justice« ni roman z zapleteno zgodbo in vznemirljivimi pripovednimi vrhunci; tudi ni romantična povest, ki bi zadovoljila bralca, ki občuduje junake ljubezenskih zgodb. Gre namreč za zgodbo z opisom, ki vas bo očaral; za študijo družbenih razlik, ki ne obstajajo le v slovenski deželi, temveč povsod na svetu – povsod, kjer obstajata dva razreda, razred gospodarja in razred hlapca. Bralcem svetujemo, da skrbno sledijo razvoju zgodbe. Na ta način boste lahko uživali v resnični vrednosti tega dela in boste lahko z veseljem brali prvi prevod slovenskega literarnega dela, ki ga bomo objavili na naši strani.

Tako uredniki kot tudi Adamic so v *Hlapcu Jerneju* videli predvsem simbolno opozorilo družbi in civilizaciji, delo, namenjeno delavskim množicam, napisano v duhu socialdemokratskih idej. V uvodu h knjižni izdaji prevoda *Hlapca Jerneja* tako Adamic zapiše, da Jernej predstavlja »a generalized picture of the great lumbering mass of the working class«,⁷ njegovo poslednje dejanje pa označi za »symbolical of class revolutions and their consequences«⁸ (Adamic, *Yerney* iv).

Ta njegova interpretacija se odraža tudi v načinu prevajanja. Adamic tako pogosto izpušča: izpusti na primer uvodni odstavek, o katerem Bratko Kreft pravi, da ustvari celotno atmosfero dela, in ga primerja s svetopisemskim Razodetjem (Kreft xi); v prevodu tudi ne najdemo številnih odlomkov, ki predvsem razkrivajo biblični slog, ki ga je Cankar uporabil v tem besedilu:

Morda je še dolga cesta, morda je še težka pot, s kamenjem posuta, z robidevjem zastražena. (Cankar, ZD 42)	<i>Brez prevedka.</i>
Oblagodari hlapca, ki je pravice lačen in žejen, nasiti ga in napoji! (Cankar, ZD 30)	<i>Brez prevedka.</i>

Louis Adamic Cankarjev slog tudi pogosto poenostavlja, kot je razvidno iz naslednjega primera:

[...] Bog je blagoslovil Jernejevo delo, da je obrodilo obilen sad, stoteren in tisočeren. (Cankar, ZD 18)	[...] God has blessed my labor, so that now I've something to show for it. (Cankar, <i>Yerney</i> 19)
--	---

Te slogovne premike lahko razložimo s stališči, ki jih najdemo v Adamicem članku »What the Proletariat Reads«, kjer zapiše, da »not a few radical workers dislike the proletarian novels in which the authors' artistic mannerisms and tricks obscure what they wish to communicate«⁹ (Adamic, »What« 321–322), zato se zdi verjetno, da se mu je zdel tudi biblični slog *Hlapca Jerneja*, pretkan s paralelnimi strukturami, preizumetničen za proletarski okus in je zato te – za izvirnik tako značilne – slogovne značilnosti ponavadi izpuščal.

7 Posplošeno sliko velike gmote delavskega razreda.

8 Simbolično predstavitev razredne revolucije in njenih posledic.

9 Nemalo radikalnih delavcev ne mara proletarskih romanov, v katerih avtorjeve umetniške navade in slogovni posegi zameglijo to, kar želijo sporočiti.

Besedilo je tudi svetovnonazorsko spremenil:

<p>Ne pritožujva se, Jernej: kjer so ljudje krivični, tam je Bog pravičen! Dali so nama palico, pokazali so nama nezaželjeno pot – Bog pa nama je odprl dom tako imeniten, kakor ga je dodelil samo popotnikom in romarjem! (Cankar, <i>ZD</i> 48)</p>	<p>Yerney, we've nothing to complain about; if man is unjust, great Nature still believes in justice and compensation. They give us the pilgrim's stick, they tell us to travel on, but Nature – call it God if you like – gives us a better home. (Cankar, <i>Yerney</i> 48)</p>
--	--

Odlomke je poleg tega vsebinsko preoblikoval, na primer zaključek povesti:

<p>[...] ko so stopili Jernejevi pogrebci iz ognja, so bili črni v roke in v obraz. – Tako se je zgodilo na Betajnovi. Bog se usmili Jerneja in njegovih sodnikov in vseh grešnih ljudi! (Cankar, <i>ZD</i> 72)</p>	<p>[...] while the people of the village, his righteous judges and executioners, stood by, their inflamed faces illuminated by the furious red blaze that was consuming Yerney and the fruit of his toil (Cankar, <i>Yerney</i> 101).</p>
--	--

Izvorni zaključek povesti, v katerem pripovedovalec opominja bralca na grešno udeležnost vseh v Jernejevi tragediji in se odmakne od opisanega dogodka ter kliče Božje usmiljenje nad umorjenega požigalca Jerneja, nad njegove krvnike in vse grešne ljudi, ki so dopustili to tragedijo, se ni skladal s prevajalčevim branjem te povesti kot simbolične predstavitev razredne revolucije in njenih posledic, zato ga je Adamic spremenil tako, da je Jerneja odrešil vse krivde in zločinskost pripisal le njegovim krvnikom.

Prevajalski posegi Louisa Adamica so bili že razčlenjeni drugje (Pokorn, Kocijančič), zato ni smiselno, da se na tem mestu vračamo k njim. Povzamemo le lahko, da je Adamic v svojem prevodu utelesil Prijateljstvo revolucionarno branje Cankarjeve povesti in iz *Hlapca Jerneja* naredil politično brošuro, neka-kšen socialistični propagandni material, torej ravno tisto, čemur se je Cankar želel izogniti (Iz. Cankar 374). Ob tem se odpira vprašanje prevajalčeve etike: čeprav je namreč res, da je vsak prevod interpretacija, samosvoja reprodukcija besedila, ki se dovrši ob razumevanju izrečenega v besedilu¹⁰ (Gadamer 313–317), in da pomen vsakega besedila ostaja ireduktibilno pluralen, saj se v neskončnost izmika popolnemu in dokončnemu zajetju (Derrida), prevodu vseeno uspeva, kot zapiše Riceour, zagotoviti paradoksalno ustreznost brez adekvatnosti in v skrajni možnosti tudi izraziti ravno nasprotno od tega, kar izraža izvirnik: »C'est fou, – c'est le cas de le dire –, ce qu'on peut faire avec la

10 »Kajti vsak prevajalec je interpret. [...] Prevajalčeva naloga posnetka ni kvalitativno, temveč le stopenjsko različna od splošne hermenevtične naloge, ki jo postavlja vsako besedilo.« (Gadamer 316)

langage: non seulement dire la même chose *autrement*, mais dire autre chose que ce qui est»¹¹ (Ricoeur 50). V primeru prvega angleškega prevoda Cankarjevega *Hlapca Jerneja* je Louis Adamič s tem, ko je prevod preoblikoval v skladu s svojimi političnimi in umetniškimi nazori, gotovo izoblikoval besedilo, ki je izrekalo nekaj drugega, kot je izrekalo izvirno besedilo, in ker teh svojih posegov ni razkril bralstvu, je pri tem deloval nelojalno¹² do avtorja in do ciljne publike, ki ni pričakovala tako radikalnega preoblikovanja besedila v prevodu.

Ciljna publika

Časopisa, v katerih so izhajali Cankarjevi prevodi, sta v besedilu, ki je te prevode uokvirjalo, jasno nakazala, da so namenjeni dvema različnima skupinama bralcev. Prva skupina so bili druga oziroma tretja generacija slovenskih izseljencev, ki so izgubljali ali pa že popolnoma izgubili znanje slovenščine. Tako so v *Prosveti* na slovenskih straneh predvsem spodbujali starše, naj k branju spodbudijo svoje otroke:

Priporočamo bratom in sestram, da opozore svoje sinove in hčere, kičitajo gladkejšee angleški kot slovenski, na Adamičev prevod »Hlapca Jerneja«. Prevod »Yerney's Justice« se lepo čita in duh originala je dobro pogoden. Adamič nam obeta, da prevede še druga važnejša Cankarjeva dela, ki morda izidejo v obliki knjige. (*Prosveta*, 19/117: 3)

Podobno so želeli s prevodi slovenskih literarnih besedil v angleščino doseči tudi uredniki katoliške *Nove Dobe*. Prevajalec *Jurija Kozjaka*, John Movern, tako zapiše:

[Jurčič] did not know that nearly fifty years after his death his heart-touching story »George Kozjak« would have been converted into English and presented to the English-speaking public and to the sons and daughters of his countrymen in the United States of America. (*Nova Doba* 1928/25: 4)

[Jurčič] se ni zavedal, da bo skoraj petdeset let po njegovi smrti njegova v srce segajoča zgodba o Juriju Kozjaku prevedena v angleščino in ponujena angleško govoreči skupnosti in sinovom in hčeram njegovih sonarodnajkov v Združenih državah Amerike.

11 In dejansko je noro, kaj vse lahko naredimo z jezikom: ne le da lahko izrečemo isto stvar na drugačen način, lahko tudi izrečemo drugo stvar, kot ta dejansko je.

12 Več o principu lojalnosti najdemo v delih Christiane Nord.

Na drugi strani pa Movern nakaže, da so imeli prevajalci v očeh tudi drugo publiko, in sicer dominantno angleško govoreče bralstvo, pa tudi druge diaspore, ki so znale angleški jezik. Ta namen je bil v resnici tisti, ki ga je spodbudil k prevajanju:

Two reasons inspired me to undertake the task of translating into English, the fiction »George Kozjak, Slovene janissary«. The first one was to make the English-speaking public better acquainted with the Slovenes, one of the branches of the Slavic race. [...] Presenting Slovene literature to the English-speaking public, I shall bring the English-speaking people closer to my countrymen, the Slovenes. (*Nova Doba* 1928/25: 4)

Dva razloga sta me navdihnili, da sem se lotil prevajanja literarnega dela »Jurij Kozjak, slovenski janičar« v angleščino. Prvi je bil ta, da sem želel angleško-govorečo publiko bolje seznaniti s Slovenci, eno izmed vej slovanske rase. [...] S tem, ko bom predstavil slovensko literaturo angleško-govoreči publiko, bom približal angleško govoreče prebivalce svojim sonarodnjakom, Slovencem.

Ta isti namen najdemo izražen tudi pri prevodu *Hlapca Jerneja*. V *Prosveti* tako jasno izražajo, da želijo na angleških straneh predvsem nagovoriti tudi bralce izven svoje skupnosti, ki jim želijo predstaviti izbrana slovenska literarna dela, ki po njihovem mnenju diasporo in kulturo, iz katere izhajajo, predstavljajo v najboljši luči. Tako na teh straneh ob izidu *Hlapca Jerneja* najdemo:

The publication of this novel will be the first of a series of translations from the Slovenian through which we intend to acquaint our readers with various types of novels, romances, and poems written by Slovene authors. **We are fully aware of the fact that you have not had an opportunity to read Slovene writings in the language you would clearly understand.** Therefore, we commence with a new column on our page, »Slovene Literature«. In addition to the works of the various periods of Slovene literature, we will also publish short biographies and explanations. This, we hope, will be educational as well as interesting reading for everyone of our readers, and at the same time **it will be an informative answer to all the numerous inquiries about Slovene literature.** (*Prosveta* 1926, vol. 19/111: 6)

Objavi tega romana bodo sledili še drugi prevodi iz slovenščine, prek katerih želimo seznaniti svoje bralce z različnimi vrstami romanov, povesti in pesmi, ki so jih napisali slovenski avtorji. **Zavedamo se, da še niste imeli možnosti brati slovenske literature v jeziku, ki bi ga jasno razumeli.** Zato na naši strani začnemo z novo kolumno »Slovenska literatura«. Poleg del iz različnih obdobj slovenske literature bomo objavljali tudi kratke biografije in razlage. Upamo, da bo to predstavljalo poučno in zanimivo branje za vsakogar od na-

ših bralcev in da bo obenem **ponudilo informativen odgovor na vsa številna vprašanja o slovenski književnosti.**

V želji, da bi kulturo, iz katere so izhajali, in posledično tudi svojo diasporo predstavili kot sodobno kulturo, ki stopa vštric z vsemi drugimi zahodnoevropskimi kulturami, so pri predstavitvi Ivana Cankarja izpostavili predvsem njegov mednarodni ugled in pri tem prenapihnilo njegovo mednarodno slavo:

Yerney's Justice is not the first translation from Slovene into English. **Several works have already been translated into English in Europe as well as in America.** Works of the modern Slovene authors especially, have been translated into most of the European languages. Literary critics of other nations praise most of these translated works as the finest and most elaborate products of modern literature. (*Prosveta* 1926, 19/111: 6)

Yerney's Justice ni prvi prevod iz slovenščine v angleščino. **Kar nekaj besedil je bilo že prevedenih v angleščino v Evropi in v Ameriki.** Predvsem dela sodobnih slovenskih avtorjev so bila prevedena v večino evropskih jezikov. Literarni kritiki drugih narodov ocenjujejo, da ta prevedena dela predstavljajo najtankočutnejše in najizvedenejše izdelke sodobne literature.

Prevod *Hlapca Jerneja*, čeprav je šlo za prvi prevod slovenskega literarnega besedila v angleščino, so uredniki *Prosvete* oglaševali kot enega v nizu prevodov v angleški jezik. S tem, ko so Cankarjeva dela predstavljali kot cenjena in priznana v angleško govorečih deželah, so skušali poudariti kvaliteto Cankarjevega dela. Izbor besedil, ki so jih prevedli, in uvodi, s katerimi so opremili angleške prevode Cankarja, kažejo, da so prevajalci in uredniki periodičnih publikacij slovenske diaspore v ZDA želeli predstaviti slovensko literaturo kot enakovredno po kvaliteti in v skladu z najsodobnejšimi literarnimi trendi v Zahodni Evropi in ZDA.

Zaključki

V obdobju med vojnama je povezovanje slovenske izseljenske skupnosti v veliki meri potekalo prek časopisov slovenske diaspore: najprej je to povezovanje potekalo le v slovenskem jeziku, v drugi polovici dvajsetih let pa je bila vpeljana tudi angleščina, prek katere je ta skupnost nagovarjala drugo in tretjo generacijo izseljencev, ki sta izgubljali znanje slovenščine. Preselitev v novo državo in počasno izgubljanje jezika skupnosti, iz katere so predstavniki diaspore izšli, sta sprožila iskanje in izoblikovanje skupne

identitete, ki ne bi bila vezana na slovenski jezik in ki bi jo lahko posredovali tudi drugim jezikovnim skupnostim, ki so sestavljale družbo, v kateri je slovenska diaspora bivala in ki jo je ta diaspora videla kot kalejdoskopsko, mozaično kulturo, sestavljeno iz kultur vseh izseljenskih skupnosti, ki so gradile ZDA. In prav dela Ivana Cankarja so v očeh te skupnosti, in sicer ne glede na svetovnonazorsko opredelitev, predstavljala temelj te identifikacije, nekakšno izbrano podobo in odraz slovenske skupnosti, ki so jo prek angleških prevodov predstavili dominantni angleško govoreči skupnosti in drugim diasporam, ki so znale angleško.

Posredovanje novožarisane družbene identitete generacijam slovenskih Američanov, ki niso več znali slovensko oziroma so slovensko govorili slabo, ostalim diasporam in osrednji angleško govoreči skupnosti v ZDA je tako potekala prek literarnih prevodov, in sicer predvsem prek prevodov del Ivana Cankarja. Izbor besedil, objavljen v posameznem časopisu, je bil sicer narejen v skladu s svetovnonazorsko in politično orientacijo publikacije: delavskemu bralstvu namenjena *Prosveta* je tako objavila prevod *Hlapca Jerneja*, medtem ko je katoliška *Nova Doba* raje segala po zgodnjih Cankarjevih črticah in črticah iz zbirke *Podobe iz sanj*. Prav tako so se prevodi prilagajali specifičnemu branju in interpretaciji izvirnikov. Tem razlikam navkljub pa delo Ivana Cankarja vseeno predstavlja osrednji element in temelj samoizrisa podobe kulturne identitete slovenske diaspore v ZDA.

V obdobju med vojnama, ko sta se družba in kultura ZDA intenzivno spreminjali in razkrivali svojo kalejdoskopsko naravo, so prevodi Ivana Cankarja v angleški jezik predstavljali temelj samoidentifikacije slovenske izseljenske skupnosti v ZDA.

LITERATURA

- Adamic, Louis. »What the proletariat reads: Conclusions based upon a year's study among hundreds of workers throughout the United States«. *The Saturday Review of Literature* 20. December 1934. 321–322.
- Adamic, Louis. »Who Built America?«. *Nova Doba* 10.19. 1934. 6.
- Adamic, Louis. »Appeal from Louis Adamic to the Slovenian immigrants in the US, and their American-born Children and Grandchildren«. *Prosveta* 30.220. 1938. 7.
- Anderson, Benedict. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Revised ed. London, New York: Verso, [1983, 1991], 2006.
- Bevk, France. *In the depths: a play in one act*. Prev. Anthony J. Klančar in Florence Noyes. London: Eyre & Spottiswoode, 1936.
- Cankar, Ivan. *Yerney's Justice*. Prev. in uvod Louis Adamic. New York: Vanguard Press, 1926.

- Cankar, Ivan. *The Bailiff Yerney and His Rights*. Prev. Sidonie Yeras in H. C. Sewell Grant. London: John Rodker, 1930.
- Cankar, Ivan. *Zbrano delo. Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev*, 16. knjiga. *Hlapec Jernej in njegova pravica. Zgodbe iz doline Šentflorjanske. V samoti*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1972.
- Cankar, Izidor. *Zbrani spisi 11*. Ljubljana: Nova založba, 1930.
- Derrida, Jacques. »Différence«. V: *Marges de la philosophie*, Paris: Les Editions de Minuit. 1972. 1–30.
- Gentzler, Edwin. *Translation and identity in the Americas: new directions in translation theory*. London: Routledge, 2007.
- Gadamer, Hans-Georg. *Resnica in metoda*. Prev. Tomo Virk. Ljubljana: Literarno-umetniško društvo Literatura, 2001.
- Javornik, Marjan (ur.). *Enciklopedija Slovenije*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1987–.
- Jerič, J. »Slovensko časopisje v Ameriki«. V: *Koledar Ave Maria*. Chicago: Edinost Publ., 1927. 117–119.
- Klemenčič, Matjaž. »Slovenska tvarna kulturna dediščina v ZDA«. *Dve domovini: Two Homelands* 13. 2001. 169–180.
- Klemenčič, Matjaž. »Slovenes and Slovene Americans: 1817–1940«. V: *Immigrants in American History: Arrival, Adaptation, and Integration*. Ur. Elliott Robert Barkan. Santa Barbara (CA), Denver (CO), Oxford (UK): ABC-CLIO, 2013. 613–622.
- Kocijančič, Nike. »On Louis Adamic's translation of Cankar's Hlapec Jernej in njegova pravica«. *Slovene Studies* 15.1-2. 1993. 139–150.
- Kreft, Bratko. »Predgovor«. V: Cankar, Ivan. *The Bailiff Yerney and his rights*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1968.
- Levstik, Vladimir. *An adder's nest*. Prev. F. S. Copeland. London: J. Rodker, 1931.
- Moder, Janko. *Slovenski leksikon novejšega prevajanja*. Koper: Založba Lipa, 1985.
- Nord, Christiane. »Scopos, Loyalty, and Translational Conventions«. *Target* 3.1. 1991. 91–109.
- Pogačar, Timothy. »Izseljenski tisk v Ameriki v digitalni dobi: Slovensko-ameriški časopis Prosveta«. *Slavistična revija* 65.2. 2017. 343–353.
- Pokorn, Nike K. *Challenging the Traditional Axioms: Translation into a non-mother tongue*. (Benjamins translation library, vol. 62) Amsterdam; Philadelphia: J. Benjamins, 2005.
- Prijatelj, Ivan. »Domovina, glej umetnik!«. V: *Cankarjev zbornik*. Ljubljana: Tiskovna zadruga, 1921
- Thernstrom, Stephan. *Harvard Encyclopedia of American Ethnic Groups*. Cambridge MA, London: Harvard University Press, 1980.
- Zwitter, Fran. *Prebivalstvo na Slovenskem od XVIII. stoletja do današnjih dni*. Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1936.

The crucial position of Ivan Cankar's works in the Slovene-American definition of their cultural identity

Keywords: Ivan Cankar in English translations / Slovene literature in foreign languages / Slovene diaspora in the USA / Adamic, Louis / *Prosveta* / *Nova Doba*

The article focuses on the translations of Ivan Cankar's works published on the English pages of two newspapers of the Slovene diaspora in the USA in the interwar period: the Socialist *Prosveta* (*The Enlightenment*) and the Catholic *Nova Doba* (*The New Era*). The periodicals of the Slovene diaspora, which were initially published in Slovene, added English pages in the 1920s. As no Slovene literary works had been translated into English by that time, the Slovene diaspora with its selection of literary works and their translations into English attempted to construct a specific representation of their original culture and their own identity, and to communicate this image not only to the second and third generations of their community, but also to other diasporas and to the mainstream English-speaking American culture. The survey of all English translations of Slovene literary works published in both newspapers shows that Ivan Cankar was the first as well as the most frequently translated Slovene author. The selection of his texts was aligned with the ideological and political orientation of the newspaper – e.g. *Prosveta* published a translation of *Hlapec Jernej* (*Yerney's Justice*), while *Nova Doba* published Cankar's early sketches and sketches from the collection *Podobe iz sanj* (*Dream Visions*) – and reflected the taste of individual translators; however, in spite of these differences, the work of Ivan Cankar represents the foundation of the self-description of the cultural identity of the Slovene diaspora in the USA.